

Uppföljning av folkhälsoarbetet i Mölndal 2017

Uppföljning av avtal avseende gemensamma folkhälsoinsatser 2017

Frågorna i uppföljningen utgår från det gemensamt tecknade folkhälsoavtalet mellan kommunen och hälso- och sjukvårdsnämnden (HSN). Uppföljningen presenteras utifrån den mall som hälso- och sjukvårdsnämnden förmedlat som underlag.

Innehåll	sid
Utvecklingsområden. Uppföljningsfrågor från HSN	3-4
Prioriteringar och mål. Insatser under året	5-9
Ekonomisk redovisning	10

1. Utvecklingsområden - utifrån Hälso- och sjukvårdsnämndens Mål- och inriktningsdokument samt avtalet om gemensamma folkhälsoinsatser.

a) Folkhälso-/social hållbarhetsarbetet skall bedrivas strategiskt.

- Är folkhälso-/social hållbarhetsarbetet integrerat i ordinarie verksamhet i kommunen?

Ja	Nej
----	-----
- Finns det tydliga mål enligt ovan i kommunen:

Ja	Nej
----	-----

Om Ja, vilken nivå?

Fullmäktiges tio övergripande mål (KF-målen) omfattar flera områden som är centrala för socialt hållbar utveckling, tex bostäder, utbildning, delaktighet, hälsa, trygghet, arbete och integration. Knutet till dessa finns indikatorer för uppföljning, bland annat Upplevd hälsa (kvinnor resp män, flickor resp pojkar) samt barn och ungas Framtidstro och Nöjdhet med livet. Dessutom följs ohälsotalet för kommunens invånare.

Nämndnivå: Inom respektive KF-mål har berörda nämnder angett mål för den egna verksamheten. Exempelvis finns - kopplat till *KF-målet om barns livsvillkor och skolgång* – bland annat skolnämndens mål om att barn efter sina förutsättningar ska nå bästa möjliga utbildningsresultat, kultur- och fritidsnämndens mål att barn och ungas läsande ska öka och social- och arbetsmarknadsnämndens mål om att placerade barn ges möjlighet till obruten skolgång. Serviceutskottet har målet att fler elever i åk 7-9 ska äta skolmaten.

Kopplat till *KF-målet om hälsa och trygghet* finns 2017 flera nämndmål om ökad trygghet, trivsel och tillgänglighet, bland annat i det offentliga rummet, liksom på idrottsanläggningar och i skolan. Några exempel: Tekniska nämnden verkar för att gator, torg och parker ger förutsättningar för bättre hälsa och driver bl a kampanjen "På egna ben till skolan". Kultur och fritidsnämndens mål att barn och unga som upplever god hälsa ska öka ska uppfyllas genom att fler barn och unga, och framför allt fler flickor, ska vara engagerade i både arrangerade och spontana fritids- och idrottsaktiviteter. Social- och arbetsmarknadsnämnden har mål om att verka för att utsatta barn och ungas förutsättningar för jämlika livsvillkor ökar. Vård och omsorgsnämnden har bla målen att brukarna ska känna välbefinnande och uppleva gott bemötande. Mål finns också om att staden i arbetsgivarrollen ska verka för hälsofrämjande arbetsplatser, vilket väntas få effekt för kvinnors psykiska hälsa.

Riktlinjer jämlik hälsa och social hållbarhet: Under 2017 har folkhälsorådet arbetat fram ett dokument med arbetsnamnet *Nästa steg för jämlik hälsa och social hållbarhet*. Detta utgår från Valfärdsrapporten och kommer att översändas till kommunstyrelsen mars 2018. Syftet är att det ska vara ett stöd för KS i det fortsatta arbetet med att än tydligare integrera dessa aspekter i styrning och ledning. Det blir därmed ett stöd för nämnder och förvaltningar att ytterligare fokusera sina insatser och kunna formulera mål och indikatorer som möter behoven i Mölndal.

- Ingår folkhälso-/sociala hållbarhetsredovisningar i kommunens ordinarie årsredovisning:

Ja	Nej
----	-----
- Finns tydliga folkhälso-/socialt hållbarhetsperspektiv i kommunernas olika verksamheter:

Ja	Nej
----	-----

Om Ja, på vilket sätt:

Se svaret ovan om mål, samt följande

Från och med 2017 är det folkhälsoarbete som sker med stöd av den gemensamma folkhälsobudgeten fördelat mellan Kommunstyrelsen/stadsledningsförvaltningen och Kultur och fritid. Det innebär att enheten Samhällsarbete inom kultur- och fritidsförvaltningen numera har ansvar för att dels arrangera specifika

folkhälsoaktiviteter, dels i samverkan med andra förvaltningar och externa parter som föreningar, församlingar, vårdaktörer mfl inspirera till folkhälsoperspektiv i ordinarie verksamheter och t ex i integrationsarbetet. Samordnarna på enheten bidrar med kunskaper och initierar insatser som verkar för jämlik hälsa. Inom enheten finns samordnare med folkhälsokompetens, tillsammans med samordnare med ansvar för förebyggande arbete i bostadsområden och stadsdelar, och även samordnare för bl a ungas delaktighet. Detta underlättar arbetet med lokal förankring och samverkan med invånare i olika delar av staden.

Inom vård- och omsorgsförvaltningen finns en förebyggande enhet med ansvar för Träffpunkter, anhörigstöd, volontärverksamhet mm. Här finns ett tydligt främjande och förebyggande perspektiv. Inom flera av stadens förvaltningar pågår utvecklingsarbete och diskussioner kring hur social hållbarhetsperspektivet kan integreras och tydligare lyftas fram i mål och uppföljning.

b) Finansieras några särskilda satsningar för fullföljda studier kopplat till folkhälsoavtalet?

Ja Nej

Om ja, beskriv satsningen?...

c) Skatta vårdaktörernas (finansierade av regionen) medverkan i det lokala förebyggandearbetet?

Passiva

Aktiva

Primärvård

1

2

3

4

- Samverkan som skedde via hälsodisken Balansen är avslutad. Vårdcentralerna valde att dra tillbaka finansieringen av 0,5 tjänst som samordnare. I den mindre samverkansgrupp som återstår medverkar en vårdcentralchef som representant för samtliga. Därav bedömning "2". Flera vårdcentraler är dock aktiva med egna förebyggande insatser. Två är också starkt engagerade i familjecentraler. Vår tanke är att involvera vårdcentraler i stadens lokala områdesarbete och de samverkansgrupper som finns där. Bräcke Diakoni medverkar i den Hälsoskola för nyanlända som håller på att byggas upp. Vårdcentraler, ungdomsmottagning mfl deltar i NOSAM, men där ingår inte folkhälsoplanerare.

MVC

1

2

3

4

- Deltar i de två familjecentralernas arbete. Endast möjlighet till begränsad medverkan.

Tandvård

1

2

3

4

- Samverkan sker med Folk tandvården, som tagit initiativ till att medverka i områdesarbetet i några stadsdelar. Har tagit initiativ till ökad samverkan under året.

Ungdomsmottagningar

1

2

3

4

- För närvarande sker samverkan kring förebyggande insatser på boenden för ensamkommande unga. Viss samverkan med skolhälsovården.

Övriga vårdaktörer

1

2

3

4

Kommentar: Svårt att besvara frågorna och att göra en relevant bedömning. Den bedömning som är gjord utgår från de insatser som är kända. Det kan förekomma både insatser och samverkan som vi som folkhälsosamordnare/planerare inte känner till.

2. Prioriteringar och mål

Beskriv kort och övergripande årets insatser som skett under respektive målområde. Ange de kommunala mål som målområdet har utgått ifrån.

Målområde:

Delaktighet, inflytande och gemenskap

Insatser:

Fullföljd skolgång

Vid olika tillfällen har budskapet om VGR:s fokus på fullföljd skolgång förmedlats till berörda politiker, ledningsgrupper och verksamheter. Staden har ett brett och aktivt arbete igång för att stärka barn och ungas möjlighet att klara skolan. Konkret samverkan mellan verksamheter från staden respektive VGR sker främst inom Västbus. Inga direkta insatser sker via folkhälsoarbetet, dock har många folkhälsoinsatser indirekt påverkan.

Projekt FRAMM (FÖR Arbete och Mångfald i Mölndal). Detta är ett kompetensutvecklingsprojekt med syfte att öka medvetenhet och kunskap om offentliga verksamheters ansvar utifrån mänskliga rättigheter och hur ett rättighetsbaserat arbetssätt kan genomsyra verksamheten. Samtliga 230 chefer inom staden och ytterligare ca 90 nyckelpersoner har fått del av utbildning och handledning. Under året har samtliga förvaltningar genomfört insatser som också nått övriga anställda. Arbetet med att integrera ett rättighetsbaserat arbetssätt i Mölndal fortsätter under 2018. Folkhälsoarbetet bidrar i projektledning. Finansiering sker även via ESF, Europeiska socialfonden. Initiativ och ansökan om medel skedde via folkhälsoarbetet. Projektet pågår 2016-2018.

HBTQ-labbet är en mötesplats för unga HBTQ-personer. Under året har mötesplatsen stärkt dessa unga personer. Labbet har även medverkat vid West Pride, för att synliggöra Mölndal stadens arbete för och med HBTQ-personer.

Stärkt arbete i stadsdelar. Sedan början av 2017 är det operativa folkhälsoarbetet organiserat i samma enhet som samordnare för socialt arbete i bostadsområden och stadsdelar. Tack vare detta har gemensamma insatser initierats, informationsspridning blivit lättare och folkhälsoarbetet medverkar aktivt i de samverkansgrupper som finns i de fyra områdena (Lindome, Kållered, Åby och Bifrost). I samverkansgrupperna ingår bostadsbolag, föreningar, polis och representanter från olika verksamheter i Mölndal stad. Ökad kontakt mellan folkhälsoarbetet och områdessamordnarna har bidragit till större förståelse för vilka behov och utmaningar som är aktuella i de olika kommundelarna, vad som kan göras och vilka grupper av invånare och aktörer som kan involveras. Samarbetet för att öka delaktighet, trygghet och hälsa går vidare under 2018.

Inkluderande Mölndal. Under 2017 har ett nätverk skapats för ett mer inkluderande Mölndal, där civilsamhället deltar. I nätverket får civilsamhället och stadens verksamheter möjlighet att mötas för att tillsammans öka förståelse och kunskap om nyanländas situation samt utifrån denna kunskap tillsammans få till stånd insatser. Nätverkets första träffar har fokuserats på att lära känna varandra och gemensamt ta fram syfte och struktur för nätverket. Nya kontaktytor har direkt lett till ökad samverkan. Genom nätverket får staden också kunskap som gör att verksamheterna bättre kan anpassa sina insatser lokalt utifrån behov. Staden får också möjlighet att sprida information om de behov kommunen ser, som civilsamhället kan medverka till att lösa. Folkhälsoarbetet har en samordnande roll tillsammans med stadens integrationssamordnare.

Livslotsen. Foldern Livslotsen som togs fram 2014 har uppdaterats under hösten. Foldern innehåller tips och kontaktuppgifter till organisationer, myndigheter, föreningar mfl som kan vara ett stöd när

livet gungar. Syftet är att distribuera foldern till samtliga hushåll under våren 2018.

Fritidslots. En ansökan gjordes till Folkhälsokommittén om projektmedel för att utveckla idén om en tjänst som fritidslots med uppgift att stödja, lotsa och inspirera nyanlända att komma in i föreningsliv och andra sociala sammanhang för att få en meningsfull fritid och underlätta integration. Ansökan beviljades och projektet är vid årsskiftet i sin startfas. Folkhälsoarbetet bidrog i arbetet med ansökan och kommer att samverka med "lotsen".

Syftar målområdet direkt till att minska skillnaderna i hälsa:	Ja	Nej
Syftar målområdet direkt till fullständig studiegång:	Ja	Nej
Har målområdet genomförts med utgångspunkt från prioriterade grupper ¹	Ja	Nej

Om ja i så fall vilka: FRAMM verkar för ökad medvetenhet om MR och alla diskrimineringsgrupper samt socioekonomins betydelse för skillnader i livsvillkor. I övrigt HBTQ-ungdomar och nyanlända.

Målområde:

Barn och ungas uppväxtvillkor

Insatser:

Föräldrastöd

LUPP. Under hösten genomfördes ungdomsenkäten LUPP (lokal uppföljning av ungdomspolitiken). Det sker vart fjärde år och precis som förra gången deltog Mölndal i den samverkan som sker mellan flera kommuner och GR kring planering och analys. Enkäten genomförs bland alla ungdomar i åk 8 samt alla i första året på gymnasiet. Det är dock svårt att nå ungdomarna i gymnasiet, eftersom de är spridda på olika skolor bl a i Göteborg, Mölnlycke och Kungsbacka. Frågorna i enkäten ger svar på hur unga i kommunen ser på inflytande och demokrati, situationen i skolan, möjligheten till arbete, sin egen hälsa och trygghet, sin fritid, och hur de ser på sin egen framtid och kan ge viktiga indikatorer för folkhälsa bland ungdomar i Mölndal.

Generellt föräldraskapsstöd: Under 2017 har vi inom ramen för det generella föräldraskapsstödet erbjudit olika kurser, föreläsningar och cirklar för att kunna nå olika målgrupper och föräldrar med barn i olika åldrar. Kurs har arrangerats för föräldrar till åldrarna 2-10 år i samverkan med SV. Föreläsningar har varit riktade till tonårsföräldrar och programmet Älskade barn har vänt sig till föräldrar i nytt land.

Idé om tjejjour – brottsofferjour. Under året arbetades en projektansökan fram med syfte att starta samverkan med tjejjourer i regionen. Ansökan om medel gjordes hos Brottsoffermyndigheten. Ansökan beviljades dock inte. Under 2018 kommer nya vägar att sökas för detta arbete.

Syftar målområdet direkt till att minska skillnaderna i hälsa:	Ja	Nej
Syftar målområdet direkt till fullständig studiegång:	Ja	Nej
Har målområdet genomförts med utgångspunkt från prioriterade grupper ¹	Ja	Nej

Om ja i så fall vilka: Pilotgrupp har testats med föräldraskapsstöd riktat till nyanlända föräldrar.

¹ Kön, ålder, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnicitet, sexuell läggning, funktionsnedsättning, socioekonomisk utsatthet

Målområde:**Åldrande med livskvalitet****Insatser:**

Äldres välbefinnande och gemenskap. Arbetet som inleddes 2016 med att tillsammans verka för äldres välbefinnande och gemenskap har fortsatt. Det nätverk som bildades med representanter från föreningar, församlingar, förvaltningar och enskilda mölndalsbor fortsatte att arbeta i olika arbetsgrupper under 2017. En mängd aktiviteter har under året genomförts inom de teman som kom fram vid Open Space-mötet våren 2016.

Bland annat har utbildningar genomförts för samtal om existentiell hälsa för både personal och föreningsrepresentanter. Andra exempel är studiecirkel om ålderism i SV:s regi, demenscafé-träffar i samverkan mellan Demensföreningen, Berzelius äldreboende och staden. Öppna informationsträffar har arrangerats där vårdcentralerna berättade om vad de erbjuder äldre. Muséet erbjuder visningar etc utan kostnad. Idéerna om ett Allaktivitetshus lyftes av en arbetsgrupp och dessa tankar har under året integrerats i ett gemensamt uppdrag till några av stadens förvaltningar att etablera Mötesplats Åby i centrala Mölndal. Förebyggande enheten inom vård och omsorgsförvaltningen har fortsatt dialog med nätverket och fortsatt samverkan sker bla i syfte att nå ensamma äldre för ett erbjuda möjlighet till social gemenskap. Folkhälsorådet initierade arbetet och följer det. Folkhälsoplanerare har haft en viss samordnande roll.

Syftar målområdet direkt till att minska skillnaderna i hälsa:	Ja	Nej
Syftar målområdet direkt till fullständig studiegång:	Ja	Nej
Har målområdet genomförts med utgångspunkt från prioriterade grupper ²	Ja	Nej

Om ja i så fall vilka: Äldre generellt, äldre som vårdar närstående, äldre socioekonomiskt utsatta eller ensamma utan sociala nätverk.

Målområde:**Goda levnadsvanor****Insatser:*****Fler ska vara fysiskt aktiva i vardagen***

Fysiska aktiviteter. Under 2017 har aktiviteter för vuxna erbjudits i form av medicinsk yoga och vattengympa. Detta sker i samverkan med anhörigverksamheten i staden. För att främja barns levnadsvanor så har samverkan med barnmedicin (VG-Regionen) och Streteredsbadet fortsatt. Folkhälsoarbetet bidrar med finansiering för AquaMix som är rörelseaktiviteter i vatten för överviktiga barn i åldrarna 6-10 samt 11-14 år.

Nysatsning. Under året har förberedelser skett och kontakter har tagits för att under 2018 stärka arbetet med att minska stillasittandet bland barn och unga. Tekniska förvaltningen driver konceptet På egna ben som syftar till att fler barn ska promenera och cykla till skolan. Skolorna arbetar med Grön Flagg som är ett koncept för hälso- och miljöarbete för hållbar utveckling. Skolsköterskor delar ut Bamses Må Bra-tidning till 6-åringar som börjar förskoleklass. Samtidigt har skolförvaltningen nu uttalade mål kring barns hälsa och en grupp förste-lärare med uppgift att planera arbetet. Folkhälsoarbetet kan bidra med kunskap och inspiration i samverkan med redan befintliga initiativ under 2018.

² Kön, ålder, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnicitet, sexuell läggning, funktionsnedsättning, socioekonomisk utsatthet

Tonårstiden ska vara fri från tobak, alkohol och andra droger

ANDT-nätverk. Folkhälsoarbetet svara för att samordna och stödja det ANDT-nätverk som nybildades under 2015. Under våren planerade nätverket en utbildningsdag i drogförebyggande arbete för personal inom skola och fritidsgårdar. Dagen genomfördes i augusti. Ett resultat var att det framkom att personalen inte kände sig trygga i att hantera t ex misstankar om att ungdomar använder droger och liknande frågor i olika situationer. Höstens arbete handlade därför om att göra en ANDT rutin för skola och fritidsgårdar. Varje år innan skolavslutningen genomförs en antilångningskampanj via länsstyrelsen och våren kampanj hette Hejdå alkoholskador.

Föreningspolicyn. Runt 15 föreningar har tidigare utformat och ställt sig bakom en gemensam ANDT-policy. Denna står för ett gemensam förhållningssätt; "Tillsammans för en idrott fri från alkohol, narkotika, doping och tobak". Folkhälsoarbetet stödjer arbetet som är en samverkan mellan idrottsföreningar, SISU och Mölndal stad. Under 2017 inriktades arbetet på att stötta föreningar som tyckte det var svårt med det drogförebyggande arbetet samt hjälpa de som hade kommit längre att vidareutveckla sitt uppdrag. Dessutom genomfördes två föreläsningar om kosttillskott och energidrycker för föreningsaktiva.

Syftar målområdet direkt till att minska skillnaderna i hälsa:	Ja	Nej
Syftar målområdet direkt till fullständig studiegång:	Ja	Nej
Har målområdet genomförts med utgångspunkt från prioriterade grupper ¹	Ja	Nej

Om ja i så fall vilka: ANTD-arbetet är inriktat på att förebygga att barn och unga börjar använda tobak eller droger. Ett generellt drogförebyggande arbete i föreningslivet stödjer samtidigt de barn som lever i en utsatt miljö eller i riskzon. I ett drogfritt föreningsliv finns en frizon och tillgång till en miljö där normen är frihet från tobak och droger.

Målområde:

Utveckling och strategiska insatser samt kommunikation

Insatser:

Inriktningsdokument. Folkhälsorådet har under året arbetat fram *Nästa steg för jämlik hälsa och social hållbarhet i Mölndal*. Detta som ett led i arbetet med att utveckla mera strategiska arbetsformer. Förslaget pekar ut några fokusområden samt barnperspektivet. Det lyfter även vikten av ett rättighetsperspektiv för att nå jämlikhet i hälsa. Vidare betonas samordning och fokus på effekt för mölndalsborna. Förslaget kommer att överlämnas till kommunstyrelsen mars 2018.

Hållbarhetsveckan. Rådet bidrog som medarrangör till Hållbarhetsveckan som genomfördes i april 2017. Rådet arrangerade två öppna föreläsningar om tillit. Därtill en föreläsning om social hållbarhet och vår tids samhällsomdaning med målgruppen politiker och tjänstemän.

Social hållbarhet i stadens översiktplan. Folkhälsoplaneraren har medverkat i stadens process att ta fram en ny översiktplan och bidragit till att lyfta fram det sociala hållbarhetsperspektivet och aspekter som bidrar till jämlikhet i hälsa i den fysiska planeringen.

Sociala värden i stadsutveckling. Folkhälsoplaneraren samordnar stadens medverkan i ett forskningsprojekt om sociala värden i stadsutveckling. Projektet leds av RISE och bidrar till bland forskningsöversikter och kartläggning av metoder och "verktyg" som används för att uppmärksamma och beakta sociala värden i den fysiska planeringen. Ett nytt verktyg tas fram och kommer att testas i staden.

Inspiration. En studieresa till Malmö under hösten gav inspiration och kunskap om trygghetsarbete i bostadsområden, samverkan i lokalsamhället samt bla strategiskt arbete med enkäter och fakta som underlag för planering av insatser för t ex fullföljd skolgång, familjestöd och barns välbefinnande.

Kommunikation. Under året har ett arbete påbörjats för att utveckla kommunikationen kring folkhälsoarbetet och social hållbarhet. Under våren konstaterades att rådets inriktningsdokument behöver vara klart först, för att kunna fungera som underlag för utformning av budskap och språkbruk. Arbetet tas upp igen våren 2018. Visst material har ändå tagits fram, tex roll-ups.

Syftar målområdet direkt till att minska skillnaderna i hälsa:	Ja	Nej
Syftar målområdet direkt till fullständig studiegång:	Ja	Nej
Har målområdet genomförts med utgångspunkt från prioriterade grupper ²	Ja	Nej

Om ja i så fall vilka: I arbetet med att ta fram riktlinjer har välfärdsrapporten varit utgångspunkten, och riktlinjerna påpekar vikten av medvetenhet kring vilka grupper insatser riktas till, så att skillnader inte förstärks. I ÖP lyfts barn, äldre och personer med rörelsesvårigheter. Även den fysiska miljön betydelse för levnadsvanor uppmärksammas (tex närhet till grönområden, idrottsutbud eller service).

3. Ekonomisk redovisning

Denna redovisning avser uppföljning av utfall i förhållande till budgetunderlag

	BUDGET			UTFALL		
	HSN	Kommun	Övrigt	HSN	Kommun	Övrigt
Ingående från föregående år:						
Folkhälsotjänst	330 000	330 000		330 000	335 000	
- Lön (inkl. lönebikostnader)						
- Omkostnader (admin.kostnader, resor, kurser etc.)	35 000	35 000		35 000	35 000	
Folkhälsoinsatser enligt plan:						
Delaktighet	325 000	325 000		325 000	320 000	
Trygga o goda uppväxtvillkor	200 000	195 000		200 000	200 000	
Goda levnadsvanor						
- Fysik aktivitet	110 000	110 000		115 000	110 000	
- ANDT	110 000	110 000		100 000	100 000	
Strategiskt arbete	90 000	95 000		80 000	85 000	
SUMMA	1 200 000	1 200 000		1 185 000	1 185 000	
Kvarvarande medel:				15 000	15 000	

Kommentarer kring den ekonomiska redovisningen:

Året gav ett överskott på 30 000 kronor, varav hälften (andelen från HSN) överförs till 2018.

4. Övrigt